

cultura|s

**NOVA EXPOSICIÓ
A LA GALERIA
LELONG**

Amb Plensa a París

**Màrius Carol i
Pedro Madueño
brinden la seva visió de
l'escultor català
més internacional**
P.19

Sempre crític
J.A. Masoliver
Ródenas publica
les seves
memòries P.4

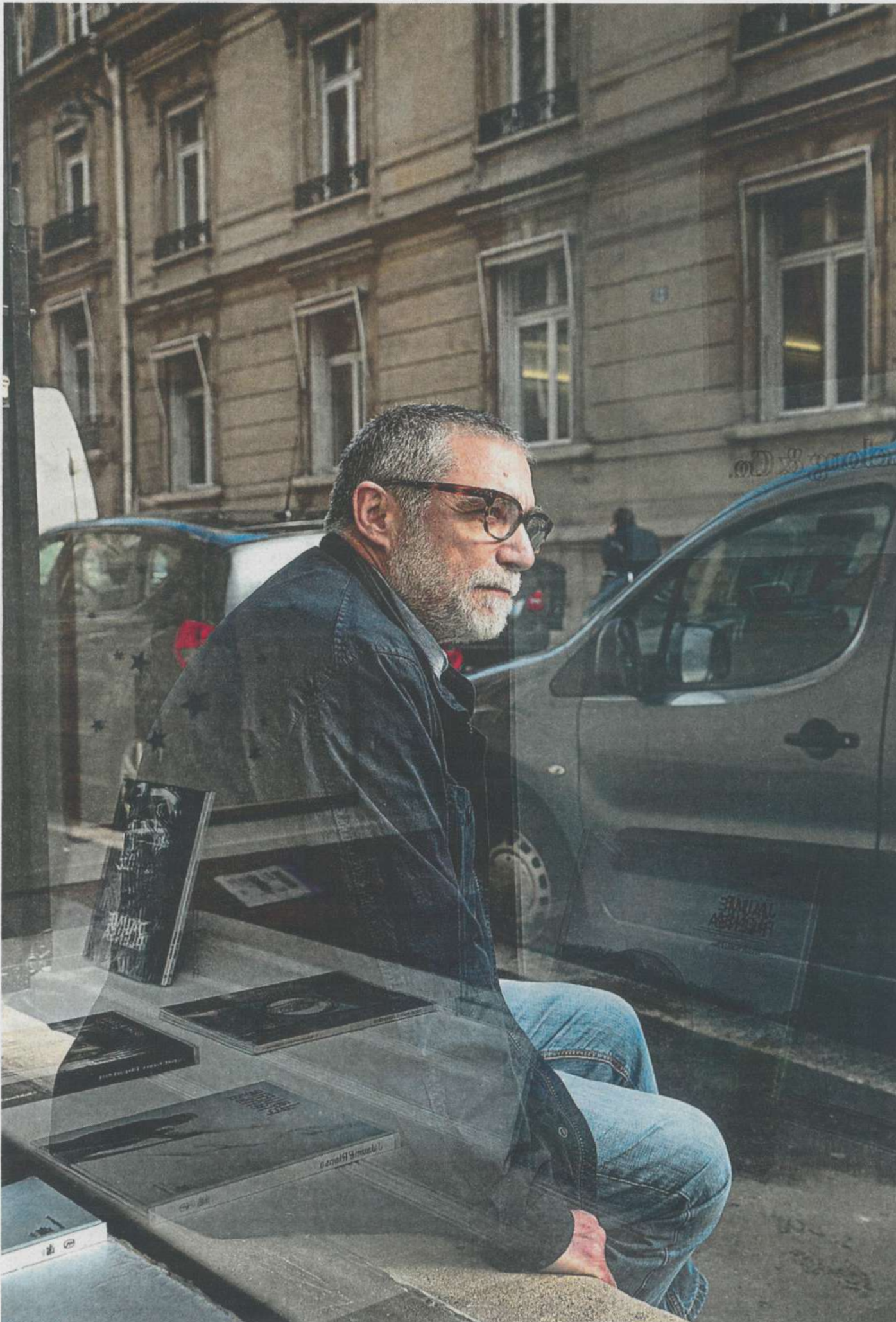
Nova història
Éric Vuillard ens
relata ara la
Primera Guerra
Mundial P.7

El món de Le-Tan
José Carlos Llop
ret homenatge
a l'il·lustrador
desaparegut P.15

Mirade|s

Passeig per París
amb Jaume Plensa

Jaume Plensa (Barcelona, 1955) és un dels artistes catalans amb més reconeixement internacional. Quan acaba de rebre el premi Pau Casals de la Generalitat, presentem una semblança de l'escultor amb un text de Màrius Carol i fotografies inèdites de Pedro Madueño de l'artista a París

MÀRIUS CAROL

Konstantinos Kavafis va escriure que, de tant contemplar la bellesa, un dia es va adonar que la mirada va deixar de ser seva per pertànyer a ella. Jaume Plensa comparteix amb Kavafis el seu ferm compromís amb la bellesa, fins el punt que podríem dir que és el motor de la seva activitat artística. Algú podria creure que el món contemporani li ha restat valor a la bellesa, sobre tot si ho comparem, per exemple, amb el Renaixement, on el respecte del cànon estètic resultava el primer manament de tot artista. Però penso que potser no ens hem adonat >

> que no hi ha res que defineixi millor la bellesa com la idea de que és l'harmonia que existeix a la natura. I que l'home, al llarg del temps, l'ha intentat copiar, possiblement per completar la Providència.

La bellesa és una eina de transformació dels nostres entorns, un mirall per progressar, una aposta per l'equilibri planetari. Plensa ha sabut fer parlar els materials més diversos –el marbre, el ferro, el cristall, l'alumini, el polièster o la fibra de vidre– convertint-los en escultures que són veritables poemes. Versos que ens interpel·len i que ens sedueixen. I on sempre apareix amb força la paraula. La paraula com a fil conductor entre persones, cultures i pobles. Les seves obres dialoguen amb l'espectador. I poden ser enteses en totes les llengües, perquè hi ha missatges uni-

Plensa fa parlar els materials més diversos, del marbre a la fibra de vidre, creant escultures que són poemes

El rerefons poètic és clau per entendre el seu procés creatiu, sense la poesia potser no hauria estat mai artista

versals encara que sonin diferents a l'oïda, però que són capaços d'unir, emocionar i sacsejar gents diferents, distanciades en la geografia o en el temps. I que tenen l'impacte de la memòria, perquè disposen de la força de recordar-nos d'on venim i on anem.

El rerefons poètic de Plensa resulta clau no només per entendre el seu procés creatiu, sinó també per comprendre la seva personalitat. És possible que sense la descoberta de la poesia mai hagués estat artista. Un poeta destaca per sobre dels altres per la influència exercida sobre la seva persona: Vicent Andrés Estellés. És el poeta de la llibertat i del compromís, de l'amor i de la sensualitat. Sovint, mirant les seves figures, el creador recorda Estellés quan escriu: "Deixa'm que et miri, com et volia abans / deixa'm que et miri sense dir-te res / des del cap, des dels peus, fins a les mans. / Per a mirar-te sense més ni més / trio els silencis i m'agraden grans / i el faç estelles amb el bes després". A Plensa els poetes l'han portat de la mà, com abans ho feien les muses. Han estat els seus mestres, els guies imprescindibles, els interlocutors

imprescindibles en la soledat de l'estudi.

I l'artista, cisellat per la poesia, entén que no hi ha cap material que tingui la força transformadora de la paraula. Les paraules són matèria viva, que ha format part de moltes de les escultures de Jaume Plensa. En el seu taller de Sant Feliu del Llobregat hi ha lletres de metall escampades per tot arreu, de tal manera que el visitant té la sensació que entra a un gran taller de poemes que esperen la rima, a una planetari de les paraules que pugnen per il·luminar el firmament. No és estrany que no fa pas massa els editors de llibres el premiessin, doncs poques escultures dialoguen com les escultures de Plensa. L'autor ha inventat una gramàtica artística, capaç d'embolcallar un llibre, de transmetre'ns un missatge encriptat o d'agitar la nostra consciència. Ens trobem davant d'un arquitecte de sonets, d'un constructor de paraules, d'un prestidigitador de les lletres. Són poemes fets amb les mans, que ens parlen a prop i que ens commouen en la llunyania. I que tenen la virtut de poder arribar al cor de la gent, del nord o del sud, gràcies al llenguatge universal de l'art.

Plensa ha dit que la força de l'art és precisament que no serveix per res, i en aquest sentit no es pot manipular. Surt de dintre del creador i s'ofereix a la gent. O per ser més exactes, flueix a mig camí entre la ment i el cor, que segurament deu ser on es refugia l'ànima. L'artista resulta un gran escultor de caps, que alguna vegada ha definit com la casa on habiten les emocions, les volicions, el saber i la intel·ligència.

El creador que ara rep el premi Pau Casals és un artista plàstic de molts registres. És pintor, escultor, gravador. Però també ha fet escenografies, videoprojeccions o instal·lacions acústiques. En qualsevol cas, ell se sent, per damunt de tot, escultor. Diu que el que el fascina de l'escultura és la seva lentitud. I segurament també aquesta batalla ferotge amb la matèria per descobrir la bellesa que pot encabir en el seu interior. L'escultura li permet intervenir en el panorama de les ciutats, encara que la seva pretensió és que les seves obres es confonguin en el paisatge. I que la gent se les senti seves, com part de la seva memòria, com elements referencials de la seva vida. És impressionant anar a Singapur, Toronto, París, Rio de Janeiro, Nova York o Barcelona i trobar-se davant d'una escultura de Jaume Plensa, que ens remet a la cultura grecollatina, al Renaixement, a la Mediterrània. De totes elles, la més complexa ha estat la *Crown Fountain* de Chicago, on la

matèria i la tecnologia col·laboren, on la gent i la paraula formen part d'un mateix relat. Els leds incorporats a dos grans blocs enfrontats, on apareixen els rostres d'un miler de ciutadans de Chicago, mentre l'aigua flueix de les seves boques com gàrgoles 4.0, és un dels projectes més extraordinaris que s'hagin fet mai. Va necessitar quatre anys per acabar-la i la participació d'un equip dels millors enginyers i arquitectes de la ciutat. Però avui és un element definitori de la metròpolis. I un mirall on els habitants de Chicago es miren. Mentre els mira el món.

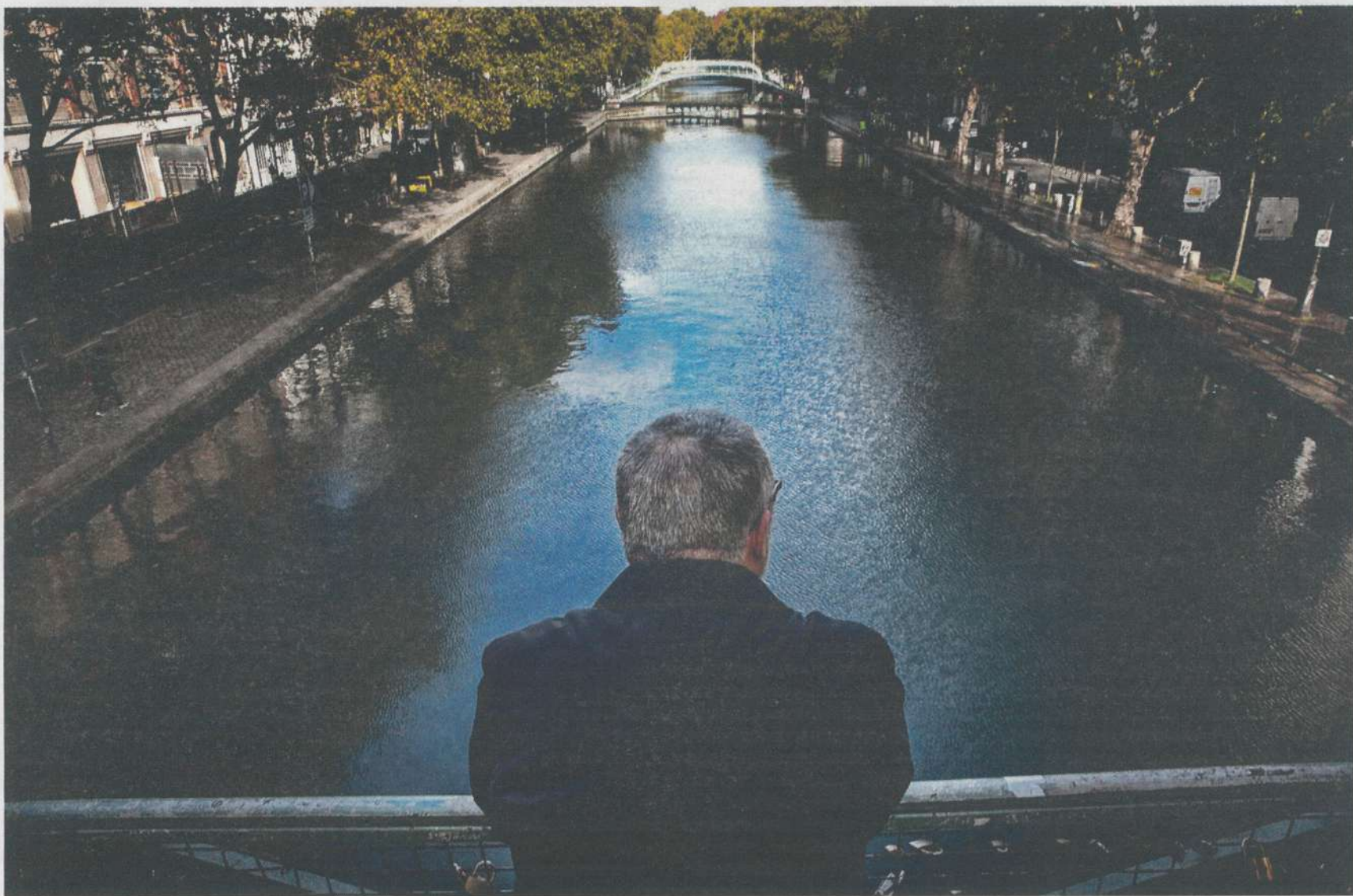
El premi Pau Casals és jove, però ha servit per guardonar dos catalans universals: Jordi Savall (2017) i Jaume Plensa, dos artistes de l'excel·lència que han contribuït a donar a conèixer Catalunya al món.

Per l'escultor, les paraules són matèria viva, i per això han format part de moltes de les seves obres

Amb les seves escultures escampades pel món, Plensa esdevé un mestre de la bellesa i del compromís cívic

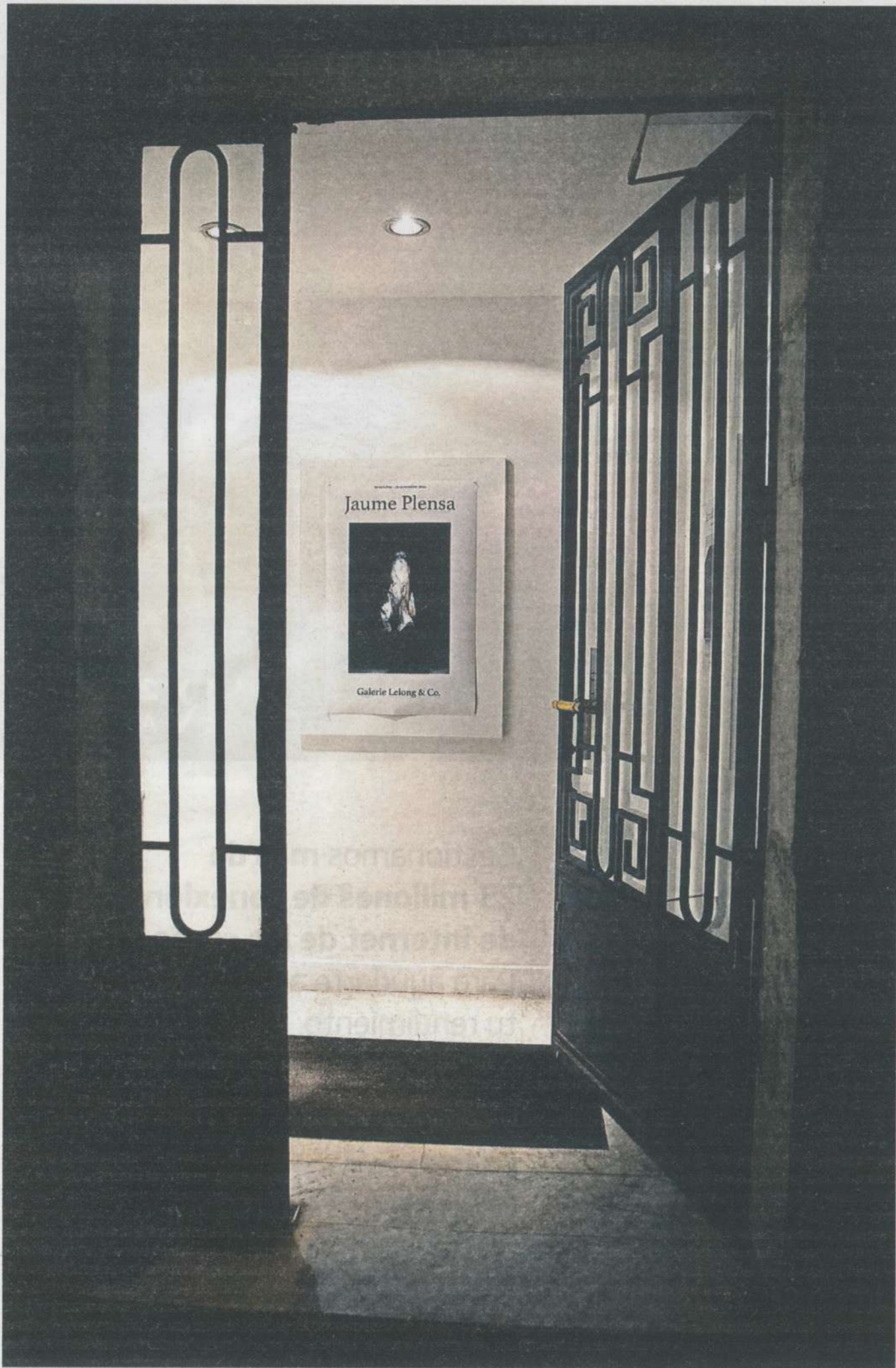
Crec que els premis són importants en bona mesura per l'entitat d'aquells que els reben. Savall i Plensa són dos mestres de la bellesa i del compromís cívic –com també ho fou Casals– que amb la seva actitud fan bons els versos de l'esmentat Vicent Andrés Estellés: "Deixaràs de comptar les síl·labes / de fer-te el nus de la corbata: / seràs un poble caminant / entre una amarga polseguera, / vida amunt i nacions amunt / una enaltida condició. / No tot serà, però, silenci. / Car diràs la paraula justa / la diràs en el moment just. / No diràs la teva paraula / amb voluntat d'antologia / car la diràs honestament, / iradament, sense pensar / en ninguna posteritat / com no siga la del teu poble." En l'obra de Plensa escampada pel món som capaços de reconèixer-nos i que ens reconguin. I això és un valor addicional, en cap cas menor, que avui també celebrem amb el lliurament d'aquest guardó tan merescut. |

AQUEST TEXT VA SER LLEGIT PEL DIRECTOR DE 'LA VANGUARDIA' EN L'ACTE DE LLIURAMENT A JAUME PLENSA DEL PREMI PAU CASALS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA EL 3 D'OCTUBRE PASSAT.

L'artista del recolliment

PEDRO MADUEÑO

A començaments d'octubre, Jaume Plensa va viatjar a París per assistir a la inauguració d'una exposició a la galeria Lelong, una de les més importants del món. L'artista va aprofitar el viatge per fer un tomb per París, una ciutat que el captiva. El vam acompanyar en aquell passeig pels carrers de la capital: vam recórrer el canal de Saint-Martin, vam viatjar amb metro (el seu mitjà de transport preferit), vam dinar en un bistrot, vam caminar sota la pluja i vam acabar la jornada en un palauet.

El vertiginós món de l'artista abdueix els qui l'envolten. És incansable i les seves jornades de treball semblen interminables. Home de conversa fàcil, d'idees clares, li molesta la inoperància i la lentitud. De gustos senzills, gaudeix amb els petits plaers que troba al seu pas. Odia l'ostentós i recarregat, no suporta la impostura i no tolera els que menyspreen la cultura. "La cultura hauria de ser un aliment imprescindible".

Caminàvem per París sota la pluja amb la seva dona, la Laura, quan va parar de ploure. Va tancar el paraigua. Un gest sense més impor-

Sempre es proposa que les seves obres encaixin en l'espai públic sense pertorbar l'entorn, que siguin una pausa

tància, però que a ell li va suggerir una reflexió un mica poètica: "Aquest recolliment que es produeix sota un paraigua és molt interessant... És una sensació magnífica".

Jaume Plensa és un ciutadà del món. Les seves obres surten del taller cap a tot arreu, les peticions per a exposicions el desborden i els seus projectes cada vegada adquireixen més envergadura. Plensa admet: "Quan una obra meva surt de l'estudi, sento una certa nostàlgia". L'artista sempre es proposa que les seves obres encaixin en els espais públics sense pertorbar l'entorn. Vol que siguin una pausa per al recolliment.

Ara té en procés de creació una escultura per a Nova Jersey de 22 metres d'alçària, la peça més gran que ha fet fins ara: una cara de nena allargada, amb els ulls tancats, que es posa el dit a la boca per demanar silenci a Manhattan. Un silenci que considera necessari per comprendre moltes coses. |